

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНФЛІКТОЛОГІЯ”
МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ТА ЗАВДАННЯ

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Електронна копія

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНФЛІКТОЛОГІЯ”**

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ТА ЗАВДАННЯ

**галузі знань: 0304 “Право”,
0302 “Міжнародні відносини”;
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”**

для студентів III курсу денних факультетів

**Харків
2012**

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни “Конфліктологія”. Методичні поради та завдання (галузі знань: 0304 “Право”, 0302 “Міжнародні відносини”; освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”, 6.030202 “Міжнародне право”) для студентів III курсу денних факультетів / уклад.: М. П. Требін, І. В. Головка, Г. Ю. Васильєв та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 26 с.

У к л а д а ч і: М. П. Требін,
І. В. Головка,
Г. Ю. Васильєв,
В. Д. Воднік,
Л. М. Герасіна,
В. Я. Зимогляд,
О. М. Сахань

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 9 від 21.11.2012 р.)*

1. ВСТУП

Парадигма сучасної освіти завдяки приєднанню України до Болонської угоди суттєво змінюється, оскільки значна увага приділяється самостійній роботі студентів, процес навчання за цих умов набуває особистісно-орієнтованого характеру, в якому індивідуальна робота студента має величезне значення, тому що саме вона сприяє більш якісному засвоєнню навчального матеріалу, формуванню креативності мислення.

Мета індивідуальної роботи з конфліктології – самостійне опанування окремих проблем навчальної дисципліни, систематизація, поглиблення та закріплення конкретних проблем аналітики конфлікту та можливість практичного застосування набутих знань із конфліктології в подальшій професійній діяльності.

Індивідуальна робота з конфліктології є видом позааудиторної самостійної роботи студента науково-дослідницького характеру, що здійснюється у формі виконання індивідуального науково-дослідницького завдання (*дали* – ІНДЗ).

За змістом ІНДЗ – це завершена теоретична та практична робота в межах навчальної програми даної дисципліни, що виконується на основі та з застосуванням знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних, семінарських занять, і охоплює окрему проблему конфліктології.

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” індивідуальна робота студентів із конфліктології включає до себе:

- анотування прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни;
- написання етюдів, есе, рефератів;
- складання термінологічних словників (тезаурусу);
- бібліографічний опис літератури.

Зазначені види індивідуальної роботи мають відповідати вимогам наукової роботи, які передбачають: слідування правилам цитування з обов’язковим посиланням на автора; адекватність переказу точки зору того чи іншого автора, його поглядів, ідей, висунутих проблем і положень; достовірність посилань тощо.

Вимоги щодо оформлення роботи:

а) перша сторінка є титульною, не нумерується і не входить у загальну кількість сторінок (зразок наведено у Дод. 1 на с. 21);

б) текст друкується з одного боку стандартного аркуша через 1,5 інтервали з берегами не менше як 2 см зліва, справа, зверху і знизу. У рядку має бути не більше 65 символів (з урахуванням літер, пропусків, розділових знаків); шрифт – Times New Roman, 14. Кількість рядків на сторінці не повинна перевищувати 30.

в) посилання на авторів літератури, що цитується, указуються в тексті у квадратних дужках, наприклад: [1, с. 3], де перша цифра означає порядковий номер джерела зі списку, друга – сторінку;

г) список літератури, яка вивчається й цитується, нумерується відповідно до порядку її використання або в алфавітному порядку (приклади оформлення бібліографічного опису в списку літератури наведені у Дод. 2 на с. 23-24);

г) на останній сторінці списку літератури автор ставить дату і свій підпис;

д) робота має бути написана грамотно, літературною мовою та ретельно вичитаною;

е) надається на папері та електронному носії.

Вибір студентом ІНДЗ відбувається за погодженням із кафедрою на початку навчального семестру. Організацію, контроль та оцінювання якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює науковий керівник, закріплений кафедрою за академічною групою.

Подається ІНДЗ викладачу не пізніше двох тижнів до закінчення навчальних занять із конфліктології, можливий захист шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до п'яти хвилин).

Предметом оцінювання індивідуального завдання є виконана письмова робота. За рішенням керівника ІНДЗ, можливе обговорення в межах академічної групи основних результатів індивідуальної роботи.

Як індивідуальна може бути зарахована робота у студентському науковому гуртку (проблемній групі) з конфліктології, участь у наукових конференціях (з опублікуванням тез), конкурсах, олімпіадах.

За виконання індивідуальної роботи студент одержує до 20 балів відповідно до якості виконаної роботи.

Розподіл балів, присвоюваних студентам з навчальної дисципліни “Конфліктологія”

Модуль I (поточне тестування)		Модуль II (індивідуальна робота)	Сума
ЗМ*І	ЗМ II	20	100
40	40		

* ЗМ – змістовий модуль

3. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО НИХ

3.1. Анотування прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни “Конфліктологія”. *Анотування є самостійним видом індивідуальної роботи, яка потребує відповідного ґрунтового аналізу змісту додаткової літератури (окремої монографії, наукових статей), що підбирається для поглибленого вивчення, з формулюванням власних узагальнень та оцінювань щодо предмета дослідження анотованого джерела.*

А н о т а ц і я – стисла характеристика змісту книги, статті, інших матеріалів.

Для анотування доцільно запровадити таку послідовність:

1) визначити головну проблему праці, яка анотується (як правило, вона безпосередньо пов’язана із назвою), сформулювати основне питання, на яке прагне знайти відповідь автор роботи;

2) зрозуміти, які завдання ставить перед собою автор за для вирішення проблеми. З цією метою студенту доцільно спрямувати свою увагу насамперед на зміст, де, як правило, чітко видно структуру роботи, а отже, і поставлені автором завдання;

3) визначити, що стало поштовхом для автора при написанні праці, яка анотується. Зазвичай це може бути: а) відповідь на позицію іншого автора, яка є об’єктом критики; б) відсутність чітких систематизованих уявлень стосовно досліджуваної проблеми (так звана “теоретична актуальність”); в) ситуація, яка виникла в суспільстві та потребує невідкладного осмислення (так звана “практична актуальність”);

4) студент має визначити, які погляди, крім авторського, існують на досліджувану в анотованій праці проблему, з ким полемізує автор. Також слід зазначити, які класифікації точок зору стосовно досліджуваної проблеми існують у літературі. У разі відсутності такої класифікації доцільно запропонувати студенту самому зробити подібне узагальнення, принаймні з метою впорядкування матеріалу анотації;

5) ануючи літературу, необхідно простежити хід авторських міркувань, визначити послідовність і логіку викладення матеріалу, відтворивши її в анотації. Слід звернути увагу на методи дослідження, які застосовує автор, та висловити свою думку щодо їх ефективності у досягненні поставленої у роботі мети;

6) в анотації обов'язково зазначається, які результати одержав автор у досліджуваній праці, які висновки він робить. Зауважимо, що ці висновки мають бути викладені в анотації точно, стисло, послідовно, щоб можна було простежити зв'язок між авторською аргументацією та підсумками роботи.

Насамкінець при ануванні варто відобразити, які перспективи подальших розвідок існують у даному напрямі, які питання автор залишає невирішеними чи недостатньо з'ясованими.

Обсяг анотації становить п'ять-сім сторінок.

Якщо надається анотація наукових статей (не менше трьох), то до анотації статті додається і їх ксерокопія.

Вибір монографії, статей погоджується з викладачем, який закріплений кафедрою за академічною групою.

3.2. Есе, етюди, реферати. Е с е – наукові, критичні та інші нариси, які відрізняються оригінальністю суджень і вишуканістю форми.

Е т ю д – невеликий твір наукового, критичного та іншого характеру, присвячений окремій проблемі.

Р е ф е р а т – стислий огляд з певними узагальненнями літературних та інших джерел, у яких досліджуються питання однієї проблеми.

Есе, етюд, реферат мають бути самостійною, завершеною роботою, що відображає наукові інтереси студента, його знання, навички, уміння й виступає формою його залучення до наукового дослідження. Компілятивність не знімає необхідності бути цілісною, завершеною, такою, що має відповідну структуру, працею, де автор може показати вміння послідовно, логічно викладати зміст розглядуваної проблеми. Крім цього, повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення

останньої, її хоча б часткове узагальнення, висловлення своєї аргументованої точки зору щодо її розв'язання.

Есе, етюд, реферат мають свідчити про аналітичне мислення студента, володіння необхідними знаннями як класичної, так і сучасної літератури з досліджуваного питання, а також уміння захищати основні положення своєї наукової роботи.

Вибираючи тему есе, етюду, реферату, слід зважати на:

- рівень особистої підготовленості, коло наукових інтересів у галузі досліджень конфліктологічної науки;
- важливість теми, її актуальність і рівень складності;
- можливість консультаційної допомоги викладача, кафедри.

Структура есе, етюду, реферату з конфліктології є традиційною: вступ, основна частина, висновок.

У вступі з'ясовується актуальність проблеми, її значення, стан вивчення, необхідність проведення дослідження, формулюються конкретні завдання й мета есе, етюду, реферату.

В основній частині розкривається сама тема дослідження. Автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми й можливе їх вирішення, а й показати різні підходи, запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставленого питання.

Розкриття теми есе, етюду, реферату може здійснюватися по-різному: чи в історичному (від минулого до сучасності), чи в логічному (за головними, істотними, вузловими моментами) або в актуалістичному плані (від нинішнього часу, через його призму, до минулого і про минуле).

У висновках подається узагальнення важливих положень, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі.

Завершує есе, етюд, реферат список використаної літератури.

Обсяг кожного з цих видів робіт має бути не менше п'яти-семи сторінок.

ТЕМИ ЕСЕ, ЕТЮДІВ, РЕФЕРАТІВ

1. Історія та розвиток конфліктології як науки.
2. Основні етапи та перспективи розвитку вітчизняної конфліктології.
3. Місце та роль конфліктології в системі соціальних наук.
4. Значення, предмет і завдання конфліктології.
5. Категоріальний апарат та закони конфліктології.
6. Структура та функції конфліктології як науки.
7. Загальнонаукові та конкретно-наукові методологічні принципи дослідження конфліктів.
8. Співвідношення емпіричного та теоретичного в дослідженні конфліктів.
9. Уявлення про конфлікт у стародавньому світі.
10. Внесок грецьких мислителів у розвиток конфліктології.
11. Теорія структурно-функціональної моделі суспільства Т. Парсонса.
12. Позитивно-функціональний конфлікт Л. Козера.
13. К. Боулдінг та символічний інтеракціонізм в теорії конфлікту.
14. Сучасний розвиток конфліктології в Україні.
15. Ставлення до конфлікту і насильства у світових релігіях.
16. Конфлікт як соціальний феномен суспільного життя.
17. Експертиза й аналіз соціальних конфліктів.
18. Витоки і сутність соціальних конфліктів.
19. Структура і функції соціальних конфліктів.
20. Типологія конфлікту: проблема дослідження.
21. Основні види конфліктів: проблеми класифікації.
22. Природа людини і соціальний конфлікт.
23. Роль конфлікту в житті суспільства і окремої людини.
24. Конфлікт і насилля.
25. Насилля в конфліктах.
26. Насилля як засіб влади.
27. Від насилля у кіно до насилля “як в кіно”.
28. Насилля як засіб домінування і панування.

29. Насилля як засіб захисту.
30. Причини виникнення конфліктів.
31. Девіантна поведінка як джерело конфліктів.
32. Молодіжний екстремум.
33. Конфлікт як форма поведінки особистості.
34. Політика соціальної стратифікації і сучасна соціальна диференціація як основа соціальної напруги в Україні.
35. Психологічні механізми соціальних конфліктів.
36. Природа і джерела агресії.
37. Основні теорії агресії.
38. Теорія і практика ненасильства.
39. Ідеї ненасилля в літературі.
40. Політика ненасильницької боротьби “Сатьяграхі”.
41. Ненасилля як засіб боротьби.
42. Економічні протиріччя в сучасній Україні. Сутність і форми зіткнення.
43. Соціально-психологічна природа агресивності і жорстокості.
44. Конфлікт і насильницька поведінка.
45. Суб’єктивний фактор конфлікту: поняття, ознаки, складові.
46. Загальна характеристика суб’єктів – учасників соціальних конфліктів.
47. Анатомія протидіючих сторін – головних суб’єктів конфлікту: ранги, масштаб, ресурси.
48. Особистість як суб’єкт внутрішнього та міжіндивідуального конфлікту.
49. Соціопсихологічний потенціал та якості особистості в конфлікті.
50. Суб’єкти внутрішньогрупових і міжгрупових конфліктів: вертикальних та горизонтальних.
51. Соціальні спільноти та інститути у конфліктах і суспільних кризах: позиції та мотивації.
52. Соціально-рольові позиції в складі типової конфліктуючої сторони.
53. Суб’єктивна мотивація конфліктантів: різноманіття чинників і спонукань.

54. Прояви ірраціональної свідомості та дій у конфлікті.
55. Сутність конфліктної ситуації.
56. Соціальне напруження: сутність, показники і стадії.
57. Поняття “ескалація конфлікту”, основні її характеристики.
58. Характеристика передконфліктної стадії конфлікту.
59. Конфліктна стадія розвитку конфлікту.
60. Сутність післяконфліктної стадії конфлікту.
61. Основні стратегії конфліктної взаємодії.
62. Основні тактики конфліктної взаємодії.
63. Основні суперечності в економічному конфлікті: шляхи попередження та подолання: міждисциплінарний аналіз.
64. Особливості політичних конфліктів у XXI ст.
65. Методи аналізу конфлікту культур.
66. Порівняльна характеристика міжконфесійних конфліктів в минулому та сучасності.
67. Зародження і розвиток міжетнічних конфліктів: теорія та практика.
68. Конфлікти у сфері моралі: способи їх вирішення.
69. Загальне та відмінне в трудовому, адміністративному та професійному конфліктах.
70. Мораль як механізм регулювання сімейно-побутових конфліктів.
71. Конфліктогенні чинники у змісті міжнародно-політичних конфліктів.
72. Особливості перебігу глобальних конфліктів.
73. Конфлікти юридичної сфери та кризові ситуації у правовій галузі.
74. Правова конфліктологія та юридичний конфлікт у приватних відносинах.
75. Етапи становлення та розвитку юридичної конфліктології.
76. Юридичний конфлікт – феномен правової дійсності.
77. Шляхи подолання юридичних конфліктів: теорія та практика.
78. Сутність і природа юридичного конфлікту.
79. Конфлікт у професійній діяльності юриста.

80. Юридична конфліктологія як складова загальної раціональної конфліктології.
81. Динаміка юридичного конфлікту.
82. Сучасні державно-правові конфлікти в Україні.
83. Соціологія юридичного конфлікту.
84. Феноменологія правового конфлікту: сутність, природа, ознаки.
85. Проблема правового конфлікту в науковій спадщині філософа права І. Ільїна.
86. Сутність, природа і предметні риси юридичного конфлікту.
87. Аналіз сфер соціальних відносин, де конфлікти набувають юридичного характеру.
88. Конфліктні юридичні відносини: походження та галузі протікання.
89. Соціальні функції та особливості розвитку правових (юридичних) конфліктів.
90. Наукові підстави класифікацій і типологій соціально-правових конфліктів.
91. Типологія правових конфліктів на “чисто” юридичний, змішаний, латентний, “помилковий” та імітований.
92. Проблема вибору правової або неправової позиції фізичними та юридичними особами у конфлікті.
93. Конфліктні стереотипи мислення у правосвідомості та в моделях правової поведінки людей.
94. Адміністративно-правовий конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
95. Державно-правові конфлікти в сучасній Україні: причини, наслідки, шляхи розв’язання.
96. Вибори як форма розв’язання державно-правових конфліктів в сучасній Україні.
97. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв’язання.
98. Цивільно-правовий конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
99. Альтернативні технології розв’язання юридичних конфліктів.

100. Кримінально-правовий конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
101. Кримінально-процесуальний конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
102. Організація управління конфліктами.
103. Посередництво в управлінні конфліктами.
104. Методи управління і профілактики конфліктів.
105. Технології управління конфліктом.
106. Переговори як оптимальний спосіб регулювання конфліктів.
107. Конфліктний медіаторинг.
108. Стратегія і тактика переговорів.
109. Арбітраж як форма регулювання конфліктів.
110. Вибори як керований політичний конфлікт.
111. Проблеми управління сучасними соціальними конфліктами.

3.2. Складання термінологічних словників із конфліктології. Термінологічний словник складається з термінів та визначень певної галузі знань.

Термінологічний словник із конфліктології має містити тлумачення змісту термінів конфліктології, персональних здобутків провідних конфліктологів та інші відомості.

Складіть термінологічний словник за однією із зазначених нижче тем загальним обсягом 30 термінів. Рекомендований принцип організації словникових статей – алфавітний.

ТЕМИ ДЛЯ СКЛАДАННЯ СЛОВНИКА

I. Конфліктологія як наука

Предмет та об'єкт конфліктології як самостійної наукової дисципліни. Основні категорії та закономірності науки про конфлікти. Методи (загальні й спеціальні), принципи і підходи в дослідженні конфліктів. Функції конфліктології. Місце та роль конфліктології в системі соціальних наук.

II. Становлення і розвиток проблем конфлікту в соціальній науці

Генезис ідей конфлікту в стародавній традиції Сходу та Античності (міфологія, Конфуцій, Геракліт, Платон, Аристотель). Конфліктологічний дискурс Т. Гоббса та Дж. Локка. Радикальна конфліктологічна теорія марксизму. Соціопсихологічні теорії конфлікту (від О. Конта, Г. Спенсера, Л. Гумпловича до З. Фрейда). Розвиток конфліктологічної доктрини у другій половині ХХ ст.: теоретична опозиція структурного функціоналізму (Т. Парсонс) і неомарксистського діалектичного підходу до конфліктів. Соціологічні концепції конфлікту М. Вебера, Е. Дюркгейма, Г. Зиммеля, Л. Козера, Р. Мертона, Р. Мілса, Дж. Рекса, Н. Смелзера та ін. Діалектична конфліктологія Р. Дарендорфа. Інтерпретації проблем конфлікту в символічному інтеракціонізмі (К. Боулдінг). Ідеї соціальної конфліктності П. Бурд'є, А. Гідденса, А. Турена тощо.

III. Конфлікт як соціальне явище

Конфлікт як соціальний феномен, його сутність, природа, іманентні ознаки та риси; діалектичне співвідношення протиріччя та конфлікту. Структура конфлікту: предмет і об'єкт, суб'єкти конфліктної взаємодії, інформаційні моделі конфлікту, мікро- і макросередовище конфліктної ситуації. Масштаб і межі конфлікту. Характеристика конфліктної ситуації (в суспільстві, групі, між індивідами, всередині особистості).

Соціальні функції конфліктів. Класифікації соціальних конфліктів за різними критеріями. Типології конфліктів за сферами життєдіяльності соціуму. Суспільна криза і соціальна катастрофа. Реальний, латентний, “помилковий” та імітований конфлікт.

IV. Детермінація конфлікту

Суперечності й антагонізми – основне джерело конфліктності в суспільстві. Джерела конфліктів у соціумі: на рівні суспільних відносин (соціальна нерівність і соціальна мобільність) та особистісної взаємодії (влада, багатство, престиж, гідність). Рушійні сили конфліктної взаємодії: потреби, інтереси, цінності та норми. Об’єктивні фактори та суб’єктивні причини соціальної конфліктності. Раціональна та ірраціональна мотивація конфліктантів.

V. Суб’єктивна складова соціального конфлікту

Структура суб’єктивного фактора конфлікту. Поняття конфліктуючої сторони, її масштаб і потенціал. Суб’єктивні цілі та прагнення сторін конфлікту, їх суб’єктивовані установки. Ірраціональні прояви у конфлікті. Характеристика суб’єктів – потенційних учасників конфліктної протидії; статуси і ранги сторін-опонентів. Суб’єктивно-психологічні риси і “типи” конфліктантів. Специфіка конфліктної свідомості. Соціальні “ролі” учасників конфлікту.

VI. Динаміка конфлікту

Соціальна напруженість: її показники та етапи розвитку. Стадії (фази) динаміки подій у конфлікті. Передконфліктна ситуація; її сутність. Фаза реального (відкритого) конфлікту: конфліктний інцидент, розгортання протиборства, ескалація та “генералізація” конфлікту. Реверсія у конфлікті, умови послаблення боротьби. Завершення конфлікту: основні форми, способи та чинники. Шляхи виходу з конфлікту. Післяконфліктна стадія розвитку відносин: події, синдроми тощо. Конфліктна поведінка учасників

протиборства: різновиди, стратегії (конфронтація, співробітництво, компроміс, ухилення, пристосування), тактики.

VII. Види соціальних конфліктів

Витоки багатоманітності соціальної конфліктності. Економічний конфлікт. Політичний конфлікт. Конфлікти культурно-мистецької сфери. Релігійний конфлікт. Міжетнічні конфлікти. Конфлікти у сфері моралі. Соціально-професійний конфлікт. Трудовий конфлікт. Сімейно-побутовий конфлікт. Глобальні конфлікти цивілізації.

VIII. Предмет юридичної конфліктології

Взаємозалежність права і соціальної конфліктності: історичні, соціально-правові та антропологічні аспекти. Об'єктивні та суб'єктивні чинники соціально-правової конфліктності. Становлення юридичної конфліктології як нової наукової дисципліни, її місце в системі галузей правознавства. Доктринальний зв'язок юридичної конфліктології з науками соціального циклу. Предметний зміст, методи і функції юридичної конфліктології, формування її основних категорій та закономірностей. Конфліктогенні чинники у змісті сучасних правовідносин: зіткнення інтересів і потреб, правових цінностей та норм у механізмі детермінації правових конфліктів. Юридична колізія як джерело й об'єктивний чинник виникнення конфліктних ситуацій в праві, різновиди юридичних колізій. Конфліктогенність колізій правотворчості, правозастосування і повноважень. Правові спори, претензії сторін, процесуальне “змагання”, юридична дилема і фікція, спірний юридичний факт, правопорушення (делікт), злочин, юридична відповідальність тощо як онтологічне підґрунтя спричинення правового конфлікту.

IX. Правовий конфлікт

Сутність, природа і специфічні риси правового конфлікту; характеристика його структури – предмета, об'єкта,

суб'єктів тощо. Основні та специфічні функції правових конфліктів. Класифікації правових конфліктів. Співвідношення правового й юридичного конфлікту. “Чистий”, змішаний, латентний, “помилковий” та імітований правовий конфлікт. Конфліктуючі сторони – головні суб'єкти правової суперечки; мобілізація їх ресурсів; суб'єктивні конфліктні настанови учасників юридичного протистояння. Правові опоненти, їх статуси і функціональні “ролі” у конфлікті правовідносин; проблема вибору правової чи неправової позиції фізичними і юридичними особами. Особливості динаміки юридичного конфлікту: фази розвитку подій в юридичному конфлікті – латентна, демонстраційна, агресивна, завершення; їх оцінка. Проблема насильства та агресії в юридичному конфлікті. Конфліктні стереотипи серед різновидів правової поведінки. Вірогідні версії закінчення соціально-правових і “чисто” юридичних конфліктів.

Х. Різновиди конфліктів у сфері правовідносин

Юридичні конфлікти різних сфер правозастосування і нормотворчості. Типологія юридичних конфліктів залежно від природи норми права (уповноважуючої, зобов'язуючої, забороняючої). Когнітивний правовий конфлікт. Юридичні конфлікти галузей публічного права: особливості та соціально-політична обумовленість. Державно-правовий та політико-правовий конфлікт. Конституційно-правовий конфлікт. Адміністративно-правовий конфлікт. Міжнародно-правовий конфлікт. Кримінально-правовий конфлікт. Конфліктні ситуації в галузях приватних правовідносин: специфіка і чинники. Цивільно-правові конфлікти. Юридизація сімейно-побутових конфліктів. Господарсько-правовий конфлікт. Правові конфлікти в організації – трудовий, корпоративний, організаційно-управлінський. Проблеми конфліктності процесуальних відносин у юридичній практиці.

XI. Управління конфліктом: шляхи, засоби та механізми

Стратегія управління конфліктною ситуацією: принципи, етапи і способи впливу. Основні шляхи виходу з конфлікту (мирні та силові); врегулювання та розв'язання конфліктів – методи і технології. Переговори як засіб урегулювання соціальних конфліктів. Конфліктний медіаторинг (офіційно-правове і неофіційне посередництво): сутність, зміст, етапи, статус офіційних медіаторів. Попередження конфліктів як соціальна технологія. Методи прогнозування та профілактики конфліктності у соціальних відносинах. Специфіка врегулювання правових конфліктів. Правові інститути та механізми розв'язання правових і юридичних конфліктів: інститут судочинства; розподіл влад і повноважень; конституційні та парламентські процедури; адміністративні процедури тощо. Юридичний консенсус і компроміс як чинники запобігання та врегулювання конфліктних ситуацій в праві. Неюридичний арбітраж, його роль у попередженні правових конфліктів.

3.4. Бібліографічний опис літератури з конфліктології. *Бібліографічний опис літератури* – науковий опис і систематизація творів друку та писемності, їх виявлення та відбір, складання їх переліків, покажчиків та інформаційних видань; збір та формування відповідного списку літератури, який дає уявлення про існуючі монографії, дисертації, автореферати дисертацій, статті та інші джерела, присвячені окремій проблемі або персоні.

Бібліографічний опис літератури здійснюється за індивідуальним завданням викладача – за відповідною тематикою, персоналією тощо. Загальний обсяг – понад 50 джерел.

Наведемо деякі Інтернет-ресурси, які можна використовувати при складанні бібліографічного опису літератури з окремих проблем конфліктології.

ЕЛЕКТРОННІ АДРЕСИ ПРОВІДНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

№ п/п	Назва бібліотеки	Електронна адреса
1	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
2	Національна парламентська бібліотека України	www.nplu.kiev.ua
3	Одеська державна наукова бібліотека	www.ogub.odessa.ua
4	Кримська республіканська універсальна наукова бібліотека (УНБ) ім. І.Я. Франка	www.franko.crimea.ua
5	Вінницька обласна УНБ (ОУНБ)	www.library.vinnitsa.com
6	Волинська державна ОУНБ ім. Олени Пчілки	www.ounb.lutsk.ua
7	Дніпропетровська ОУНБ	www.libr.dp.ua
8	Донецька ОУНБ	www.library.donetsk.ua
9	Івано-Франківська державна ОУНБ	www.iflib.iatp.org.ua
10	Кіровоградська ОУНБ ім. Д. Чижевського	www.library.kr.ua
11	Луганська ОУНБ ім. М. Горького	www.library.lg.ua
12	Миколаївська ОУНБ ім. О. Гмирева	www.reglibrary.mk.ua
13	Одеська ОУНБ ім. М. Грушевського	www.bib.way.od.ua
14	Полтавська ОУНБ ім. І.П. Котляревського	www.library.poltava.ua
15	Рівненська ОУНБ	www.libr.rv.ua
16	Сумська ОУНБ ім. Н.К. Крупської	www.sumylib.iatp.org.ua
17	Тернопільська ОУНБ	www.libraryte.ua
18	Харківська ОУНБ	www.library.kharkov.ua
19	Херсонська ОУНБ ім. О. Гончара	www.lib.kherson.ua
20	Хмельницька ОУНБ ім. М. Островського	www.ounb.km.ua
21	Черкаська ОУНБ ім. Т. Шевченка	www.library.ck.ua
22	Чернігівська ОУНБ ім. М. Івасюка	www.hosted.sacura.net/
23	Чернігівська ОУНБ ім. В.Г. Короленка	www.libkor.cg.ukrtel.ua
24	Публічна бібліотека ім. Лесі Українки м. Києва	www.lucl.kiev.ua
25	Центральна міська бібліотека ім. Л. Толстого (м. Севастополь)	www.sevto.lib.inf.net
26	Закарпатська ОУНБ	www.biblioteka.uz.ua

Більш докладний каталог бібліотек України в електронному просторі можна знайти за адресою – <http://www.ukrlibworld.kiev.ua>

Для пошуку інших електронних каталогів або бібліотечних ресурсів скористуйтеся адресою – <http://www.bi-resource.kharkiv.edu>

Розгорнутий пошук інформації з російських електронних ресурсів можна провести, скориставшись сайтом Російської державної бібліотеки – <http://www.diss.rsl.ru>

Розгорнутий пошук інформації з англomовних електронних ресурсів можна здійснити, зайшовши на сайт Британської бібліотеки – <http://www.bl.uk> або на її онлайнний бібліографічний каталог відкритого доступу OPAC 97 – <http://www.opac97.bl.uk>, де розміщено бібліографічний опис друкованих творів, виданих майже на всіх європейських мовах переважно з 1975 р. (але в базах даних є записи більш раннього періоду).

Допоможе при складанні бібліографічного опису англomовних видань сайт бібліотеки Конгресу США – <http://lcweb.loc.gov>, система її бібліографічних каталогів – <http://lcweb.loc.gov/catalog>, а також її новий онлайнний бібліографічний каталог відкритого доступу – <http://catalog.loc.gov>.

Д О Д А Т К И

Д о д а т о к 1

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛУ

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”

Кафедра соціології та політології

“Діалектична концепція конфлікту Р. Дарендорфа” (етюд)

Виконав студ. 1 гр. III к. 4 ф-ту
Грищенко Іван Васильович

Науковий керівник – д-р соціол. наук, проф.
Герасіна Людмила Миколаївна

Харків
2012

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС*

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p>Книги</p> <p>один автор</p> <p>два автори</p> <p>три автори</p> <p>чотири автори</p> <p>п'ять та більше авторів</p>	<p>Барабаш Ю. Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права / Ю. Г. Барабаш. – Х.: Право, 2008. – 220 с.</p> <p>Герасіна, Л.М. Проблеми правової конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз / Л.М. Герасіна, М.І. Панов. – Х.: Право, 2004. – 112 с.</p> <p>Кіржнер Л. О. Конфліктологія: навч. посіб. / Л.О. Кіржнер, М.В. Мартиненко, О. В. Мангольд; Харк. нац. екон. ун-т. – Х.: Харк. нац. екон. ун-т, 2007. – 142 с.</p> <p>Корупційні ризики в кримінальному процесі та судовій системі / М.В. Буроменський, О.В. Сердюк, І.М. Осика, О.В. Волянська. – К.: Ін-т гуманіт. приклад. досліджень, 2009. – 220 с.</p> <p>Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: моногр. / Л.М. Герасіна, О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань [та ін.]. – Х.: Право, 2009. – 352 с.</p>
<p>Багатотомні видання</p>	<p>Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України; за заг. ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2008. – Т.1. Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України. – 728 с.</p>
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>Кримінально-процесуальний кодекс України: за станом на груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 207 с.</p>

* ДСТУ ГОСТ 7.1:2006; скорочення слів – згідно з ДСТУ 3582-97.

Перекладні видання	Моррис Д. Игры политиков / Д. Моррис; пер. с англ. Н.А. Анатасьева. – М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2004. – 381 с.
Словники	Політологічний енциклопедичний словник / упор. В.П. Горбатенко; за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
Складові частини: книги	Яковюк І.В. Правова культура як детермінанта розвитку правової системи / І. В. Яковюк // Правова культура в умовах становлення громадянського сусп-ва: моногр. / за ред. Ю.П. Битяка та доц. І.В. Яковюка. – Х.: Право, 2007. – С. 45-89.
збірника	Герасіна Л.М. Стратегія і тактика врегулювання юридичних конфліктів: методологічний та технологічний аспект / Л.М. Герасіна, М.І. Панов // Держ. буд-во та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. – Х.: Право, 2001. – Вип.1. – С. 58-75.
журналу	Воднік В.Д. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв'язання / В.Д. Воднік // Бюл. нац. служби посередництва і примирення. – 2005. – № 11. – С. 50-54.
іноземного журналу	Trebin M. Legal Culture of Contemporary Ukrainian Society: Democratic Discourse / M. Trebin // Nauka i Studia. – Przemysł, Poland. – 2008. – Nr. 6 (11). – P. 55-64.
енциклопедії	Требін М.П. Партія політична / М.П. Требін // Політ. енцикл. [редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін.]. – К.: Парлам. вид-во, 2011. – С. 543-545.
Тези доповідей	Сахань О.М. Політико-правові деструкції влади як чинник конфліктності у функціонуванні української держави / О.М. Сахань // Найновітє научні постиження – 2011, 17-25 март 2011 г.: матеріали за VII міжнародна научна практична конференція. Т. 10. Закон. Държавна администрация. История. Политика. Философия. – Болга-

	<p>рия, София: “Бял ГРАД-БГ” ООД. – С. 89-93. Закінчення додатка 2</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<p>Ганзенко О.О. Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави Україна: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / О.О. Ганзенко. – К.: КНУ ім. Т.Г. Шевченка, 2003. – 20 с.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після “помаранчевої революції” [Електрон. ресурс] / Ю. Мацієвський // Політ. менеджмент. – 2006. – № 5. – С. 16-32. – Режим доступу: http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1399</p>

З М І С Т

1. Вступ.....	3
2. Загальні методичні поради.....	4
3. Тематика індивідуальних науково-дослідницьких завдань та методичні поради до них.....	6
3.1. Анотування прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни “Конфліктологія”.....	6
3.2. Есе, етюди, реферати.....	7
3.3. Складання термінологічних словників із конфліктології...13	
3.4. Бібліографічний опис літератури з конфліктології.....	18
Електронні адреси провідних бібліотек України.....	19
Додатки (1 – 2).....	21

Навчальне видання

Електронна копія

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

з НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“КОНФЛІКТОЛОГІЯ”

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ТА ЗАВДАННЯ

галузі знань: 0304 “Право”,

0302 “Міжнародні відносини”;

освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,

6.030202 “Міжнародне право”

для студентів ІІІ курсу денних факультетів

У к л а д а ч і: ТРЕБІН Михайло Петрович,
ГОЛОВКО Ірина Валентинівна,
ВАСИЛЬЄВ Георгій Юрійович,
ВОДНІК Валентина Давидівна,
ГЕРАСІНА Людмила Миколаївна,
ЗИМОГЛЯД Віктор Якович,
САХАНЬ Олена Миколаївна

Відповідальний за випуск *М. П. Требін*

Редактор *В. В. АрнаUTOва*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 03.12.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,62. Облік.-вид. арк. 0,8. Вид. № 223.
Тираж 250 прим. Зам. № 4535. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ

Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня

Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.